

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 503)

Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/649)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1231/3504

14.8.1997

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 7.8.1997 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Mesut Yılmaz

Başbakan

GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Ülke müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi yoluyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi temel hedefi çerçevesinde; ülkemizde yatırım yapan yabancı sermayenin çalışma esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla Yüce Meclisimiz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu yönde potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılmış olan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları imzalama sürecindeki çalışmalar hızlandırılmış olup, bugüne kadar kırkaltı ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya Cumhuriyeti arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının esasları şu şekilde özetlenebilir :

1. Türkiye ve Estonya'da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

2. Türkiye ve Estonya'da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabii olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek ve

3. Her iki ülkede özel teşebbüsle devlet arasında ve iki taraf arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektedir.

Ülkemizde, bir adet Estonya sermayeli şirket faaliyet göstermekte olup; bu anlaşmayla, bir kısım Estonya menşeli sermayenin ülkemize gelmesi beklenmekle birlikte, esasen artık yurtdışına açılmış bulunan Türk yatırımcılarının yapacakları yatırımlar için emniyetli bir ortamın temini ön-görülmektedir.

Bu anlaşma, Türk menşeli özel teşebbüse Estonya, Estonya menşeli özel teşebbüse Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken ilgili ülkelere herhangi bir yük getirmemektedir.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede, anlaşma metni içinde sık kullanılan yatırımcı, yatırım, hâsılat ve ülke tanımları yapılmaktadır. Özellikle yatırım tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu-na paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Bu maddeye göre, taraflardan her biri, diğer tarafın yatırımcılarının yatırımlarını kanunlarına uygun olarak yapılmış olmak şartıyla, kabul ve teşvik etmeyi taahhüt etmektedir.

Ayrıca, bu maddede, Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensipleri düzenlemekte, taraflardan her biri diğer tarafın yatırımcılarının ülkesindeki yatırımlarına, üçüncü bir ülke vatandaşlarının ya da kendi vatandaşlarının ülkesindeki yatırımlarına (hangisi daha elverişli ise) uygulandığından daha az elverişli olmayacak biçimde muamelede bulunmayı taahhüt etmektedir. Ancak, herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına uluslararası anlaşmalarla sağlanan özel avantajlar, vergilendirme ile ilgili olarak yapılan karşılıklı düzenlemeler veya oluşturulan gümrük birlikleri, ekonomik birlikler ya da benzer kuruluşlar çerçevesinde tanınan ayrıcalıklar, En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensibine istisna teşkil etmektedir.

Madde 3. — Bu madde, T.C. Anayasasında yer alan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve hangi şartlarda bu işlemlerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şartlar; kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla yapılması ve yürürlükteki mevzuat uyarınca eşitlik ilkesinin gözetilmesi ile yeterli ve etkin bir tazminat ödemesinin yapılmasıdır.

Ayrıca madde; ev sahibi ülkede savaş, olağanüstü hal ve benzeri durumların ortaya çıkması halinde diğer taraf yatırımcıları zarara uğramışsa, zarara uğrayan taraf yatırımcılarına uygulanacak muamelede Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensiplerinin (hangisi daha elverişli ise) gözetilmesi hükmünü getirmektedir.

Madde 4. — Sermaye ve gelirlerin transferini düzenleyen bu maddede, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden ve gereksiz gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi taraflarca garanti edilmektedir. Transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden yapılması hükmü kambiyo mevzuatımıza uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 5. — Bu maddede, taraflardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın, yatırımcının ülkesinde sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcının haklarına halefiyeti düzenlenmektedir. Ayrıca uyuşmazlık durumunda anlaşmanın VII'nci Maddesi yoluyla çözüme gidileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 6. — Bu maddede, işbu anlaşmanın, yatırımların, benzer durumlarda anlaşma ile sağlanandan daha elverişli bir muameleye tabi olmalarını sağlayan, her bir tarafın kanun ve nizamla-ryla uluslararası hukukî yükümlülüklerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği belirtilmektedir.

Madde 7. – Bu maddede, bir taraf ile diğer tarafın yatırımcısı arasında çıkabilecek yatırım uyuşmazlıkları tanımlanarak, çözüm yolları düzenlenmektedir. Öngörülen prosedüre göre, öncelikle uyuşmazlık karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmeye çalışılacak, çözüme ulaşılamazsa; yerel yargı organlarına başvurma yolu açık tutulmak kaydıyla, yatırımcının tercihiine göre uluslararası tahkim yoluna başvurma hakkı kullanılabilir. Bununla birlikte, yatırımcı uyuşmazlığı yerel mahkemeye götürmüş ve kesin karar alınmış ise uluslararası tahkim yoluna başvurma imkânı kalmamaktaysa da, bir yıl içinde kesin karar alınamamış olması halinde, uyuşmazlık uluslararası tahkim prosedürüne göre çözümlenebilecektir.

Madde 8. – Bu anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözüm yolları düzenlenmiş, doğrudan ve anlamlı müzakerelere ağırlık verilmekle beraber tahkim mekanizması da tanımlanmıştır.

Madde 9.– Anlaşmanın yürürlüğe girme süreci ve yürürlük süresi bu maddede düzenlenmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

8.1.1998

Esas No. : 1/649

Karar No. : 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak, 14.8.1997 tarihinde Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 16.8.1997 tarihinde tali komisyon olarak Komisyonumuza, esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilen “Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 6.1.1998 tarihinde yaptığı 27 nci Birleşiminde Hükümeti temsilen Dışişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Hazine, Dış Ticaret ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, dünya ticaret hacminde ve ekonomisinde son yıllarda meydana gelen değişim ve gelişmeler neticesinde, ülkeler arasında yoğun ekonomik faaliyetler ortaya çıkmıştır. Ülkemiz de bu gelişme ve değişimlerden etkilenecek 1980’lerden sonra müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, aynı şekilde yabancı müteşebbis ve sermayenin de ülkeye girişinin kolaylaştırılmasını temel ekonomik politika olarak benimsemiştir.

Bu çerçevede, Kuzey-Batı Avrupa’da yeni bağımsızlığına kavuşan ve ülkemiz için ekonomik ve ticarî potansiyel arz eden Estonya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla 3.6.1997 tarihinde Tallinn’de Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalanmıştır.

Anlaşma ile;

- Türkiye’de ve Estonya’da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırılması ve karşılıklı tanıtılmasına imkân sağlanması,
- Her iki ülkede yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabî olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirilmesi,
- Her iki ülkede özel teşebbisle devlet arasında ve iki taraf arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarının tespit edilmesi,

Gibi hususlar düzenlenmektedir.

Tasarı ile, Anayasanın 90'ıncı maddesi uyarınca sözkonusu anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunması öngörülmektedir.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan müzakereleri müteakip Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamada ise, 30.11.1997 tarihi itibarı ile Türkiye'de hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir adet Estonya menşeli sermayeye sahip firmanın bulunduğu belirtilmiştir.

Bu görüşmeleri takiben, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının, sözkonusu anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına dair 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Dışişleri Komisyonuna havale edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Biltekin Özdemir
Samsun
Sözetü
Hüseyin Yayla
Hatay
Üye
Sait Açıba
Afyon
Üye
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Üye
Abbas İnceayan
Bolu
Üye
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa
Üye
Hilmi Develi
Denizli
Üye
Mustafa Balcılar
Eskişehir
Üye
Algan Hacaloğlu
İstanbul
Üye
Şinasi Altınır
Karabük
Üye
Hadi Dilekçi
Kastamonu
Üye
Necdet Tekin
Kırklareli

Başkanvekili
Metin Şahin
Antalya
Üye
İ. Ertan Yülek
Adana
Üye
Aydın Tümen
Ankara
Üye
Cafer Tufan Yazıcıoğlu
Bartın
Üye
Mustafa Çiloğlu
Burdur
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa
Üye
Aslan Polat
Erzurum
Üye
Refik Aras
İstanbul
Üye
Esat Büttin
Kahramanmaraş
Üye
Çetin Birgir
Kars
Üye
Nurettin Kaldırımçı
Kayseri
Üye
Hayrettin Uzun
Kocaeli

Üye
Mustafa Ünalı
Konya
(İmzada bulunamadı)

Üye
Doğan Baran
Niğde

Üye
Cevat Ayhan
Sakarya
Üye

Yıldırım Aktürk
Uşak

Üye
Süleyman Çelebi
Mardin

Üye
Abdüllatif Şener
Sivas

Üye
Cemal Alişan
Samsun

Üye
Hasan Çağlayan
Çorum

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

20.1.1998

Esas No. : 1/649

Karar No. : 16

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 15 Ocak 1998 tarihli 6 ncı Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı temsilcileri ile Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkililerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

İki ülke arasında yatırımların karşılıklı olarak teşvikini ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunacağını tespit eden Tasarı Komisyonumuzca uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Murat Karayalçın
Samsun

Kâtip
B. Fırat Dayanıklı
Tekirdağ

Üye
M. Ali Bilici
Adana

Üye
Bekir Aksoy
Çorum

Üye
Ercan Karakaş
İstanbul

Üye
Osman Çılsal
Kayseri

Sözcü

A. Ahmet Denizolgun
Antalya

Üye
Cevdet Akçalı
Adana

Üye
Kemal Külahlı
Bursa

Üye
Hüseyin Kansu
İstanbul

Üye
Osman Yumakoğulları
İstanbul

Üye
Cemal Özbilen
Kırklareli

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE ESTONYA CUMHURİYETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - 3 Haziran 1997 tarihinde Tallinn'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Mesut Yılmaz

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Ecevit

Devlet Bakanı

H. Özkan

Devlet Bakanı

Prof. Dr. H. S. Türk

Devlet Bakanı

M. Gürdere

Devlet Bakanı

I. Çelebi

Devlet Bakanı

B. Kara

Devlet Bakanı

R. K. Yücelen

Adalet Bakanı

O. Sungurlu

Maliye Bakanı

Z. Temizel

Sağlık Bakanı

H. İ. Özsoy

Çalışma ve Sosyal Güv. Bakanı

Prof. Dr. N. Çağan

Kültür Bakanı

İ. Talay

Millî Savunma Bak. ve Başb. Yrd.

İ. Sezgin

Devlet Bakanı

Y. Seçkiner

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Yıldırım

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. Gürel

Devlet Bakanı

M. Yılmaz

Devlet Bakanı

C. Kavak

Devlet Bakanı

H. Gemiçi

İçişleri Bakanı

M. Başesgioğlu

Millî Eğitim Bakanı

H. Uluğbay

Ulaştırma Bakanı

N. Menzîr

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Turizm Bakanı

İ. Gürdal

Çevre Bakanı

İ. Aykut

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

I. Saygın

Devlet Bakanı

R. Serdaroğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. A. Andican

Devlet Bakanı

R. Şahin

Devlet Bakanı

E. Aşık

Devlet Bakanı

M. Batallı

Dışişleri Bakanı

İ. Cem

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Y. Topçu

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

M. Taşar

Enerji ve Tabii Kayn. Bakanı

M. C. Ersütmer

Orman Bakanı

E. Taranoğlu

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE ESTONYA CUMHURİYETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE ESTONYA CUMHURİYETİ ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ve Estonya Cumhuriyeti bundan sonra Taraflar olarak anılacaktır.

Özellikle bir Taraf yatırımcılarının diğer Tarafın ülkesindeki yatırımlarıyla ilgili olarak, aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye ve teknoloji akımı ile Tarafların ekonomik gelişimini teşvik edeceğini kabul ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmalarını sağlamak üzere, yatırımların adil ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutulmasının arzu edileceğini kabul ederek, ve

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması için bir anlaşmanın imzalanması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır :

MADDE I

Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amacı bakımından;

1. "Yatırımcı" terimi :

(a) Her bir Tarafın yürürlükteki mevzuatına göre vatandaşı sayılan bir gerçek kişiyi,

(b) Taraflardan her birinin yürürlükteki mevzuatı çerçevesinde kurulmuş veya teşekkül etmiş ve merkezi o Tarafın ülkesinde bulunan tüzelkişileri ifade eder.

2. (a) "Yatırım" terimi, ev sahibi Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olmak kaydıyla, her türlü mal varlığını ve özellikle ancak sınırlayıcı olmayacak şekilde aşağıdakileri kapsar :

(a) hisse senetleri, tahvil ya da şirketlere katılımın diğer şekilleri,

(b) yeniden yatırımda kullanılan hasılatlar, para alacakları veya mali değeri olup kanunen ifa edilebilen bir yatırım ile ilgili diğer haklar,

(c) taşınır ve taşınmaz mallar ile ipotek, tedbir, rehin gibi diğer ayni haklar

(d) patent, lisans, sınai tasarım, teknik proses ile bunların yanısıra ticari marka, peştemaliye, know-how gibi sınai ve fikri mülkiyet hakları ile benzer diğer haklar,

(e) aşağıda tanımlandığı gibi Tarafların her birinin ülkesinde doğal kaynakları araştırma, çıkarma ve kullanma dahil olmak üzere kanunen veya sözleşme ile tanınan iş imtiyazları.

3. "Hasılatlar" terimi, bir yatırımdan elde edilen ve özellikle ancak sınırlayıcı olmayacak şekilde kâr, faiz ve temettüleri içerir.

4. "Ülke" terimi, kara sınırları, kara suları ve ev sahibi Tarafın uluslararası hukuka uygun olarak egemenlik ve yargılama haklarına sahip olduğu ve ilgili Taraflar arasında karşılıklı anlaşmayla sınırlı kıta sahanlığını kapsar.

MADDE II

Yatırımların Teşviki ve Koruması

1. Her bir Taraf, kendi ülkesindeki yatırımlara ve ilgili faaliyetlere benzer durumlarda herhan-gi üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına kendi kanun ve nizamları çerçevesinde göstereceği muameleden daha az elverişli olmayacak şekilde, izin verecektir.

2. Her bir Taraf kurulmuş olan bu yatırımlara benzer durumlarda kendi yatırımcılarının yatırımları veya herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muameleden hangisi en elverişli ise, o muameleden daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Tarafların, yabancıların ülkeye giriş, geçici ikamet ve istihdamı ile ilgili kanun ve nizamlarına uygun olarak;

(a) Taraflardan her birinin vatandaşlarının, kendilerinin veya kendilerini istihdam eden Tarafın yatırımcısının önemli bir miktar sermaye veya başka kaynak taahhüdünde bulunduğu veya bulunmak üzere olduğu bir yatırımın kurulması, geliştirilmesi, idaresi amacıyla veya işletmesine ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere diğer Tarafın ülkesine girmesine ve kalmasına izin verilecektir.

(b) Bir Tarafın yürürlükteki kanun ve nizamlarına uygun olarak kurulan ve diğer Taraf yatırımcılarının yatırımları olan şirketler seçtikleri idari ve teknik personeli tabiyetlerine bakılmaksızın istihdam etmeye mezu olacaklardır.

4. İşbu maddenin hükümleri, Taraflardan herhangi birinin Taraf olduğu aşağıdaki anlaşmalar bakımından geçerli olmayacaktır :

(a) mevcut veya gelecekteki herhangi bir gümrük birliği, serbest ticaret bölgesi, bölgesel ekonomik teşkilat veya benzer uluslararası anlaşma,

(b) tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE III

Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, yürürlükteki mevzuata ve işbu Anlaşmanın II'nci Maddesinde konu edilen genel prensiplere uygun olarak, kamu yararına ve ayrımcı olmayacak biçimde yapılmadıkça ve anında, yeterli ve etkin tazminat ödenmedikçe kamulaştırılmayacak, devletleştirilmeyecek veya doğrudan ya da dolaylı olarak benzer etkisi olan tedbirlere maruz bırakılmayacaktır.

2. Tazminat, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya öğrenildiği tarihten önceki piyasa değerine eşit olacaktır. Tazminat gecikmesiz olarak ödenecek ve IV. Maddenin 2. fıkrasında tanımlandığı gibi serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

3. Yatırımları, diğer Tarafın ülkesinde savaş, ayaklanma, iç karışıklık veya diğer benzer olaylar nedeniyle zarar gören Taraflardan her birinin yatırımcıları, diğer Tarafça kendi yatırımcılarına ya da herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarına uygulanan muameleden daha az elverişli olmayacak şekilde bu tür kayıplarla ilgili olarak benimsenecek işlemlerden hangisi en elverişli ise o muameleyle tabi tutulacaktır.

MADDE IV

Ülkesine İade ve Transfer

1. Her bir Taraf, iyi niyetle, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve makul olmayan gecikme olmaksızın yapılmasına izin verecektir. Bu tür transferler aşağıdakileri içerir :

(a) hasılatlar,

(b) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen kazançlar,

(c) Madde III çerçevesindeki tazminatlar,

(d) yatırımlarla ilgili borçlardan kaynaklanan faiz ödemeleri ve geri ödemeler,

(e) diğ er Tarafın ülkesinde bir yatırımla ilgili çalışma izni almış olan bir Tarafın vatandaşlarının elde ettikleri maaşlar, ücretler ve diğ er ödemeler,

(f) bir yatırım uyuşmazlığından doğ an ödemeler,

2. Transferler, yatırımcı ile evsahibi Taraf arasında aksi kararlaştırılmadıkça, yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya herhangi bir konvertibl para birimiyle ve transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

MADDE V

Halefiyet

1. Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı ticari olmayan risklere karşı kanuni bir sistem dahilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın sigorta anlaşmasının şartlarından ileri gelen her türlü halefiyeti diğ er Tarafça tanımacaktır.

2. Sigortalayan, yatırımcının kullanmaya yetkili olabileceği haklar dışında hiç bir hakkı kullanmaya yetkili olmayacaktır.

3. Bir Taraf ile sigortalayan arasındaki uyuşmazlıklar, iş bu Anlaşmanın VII. Maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE VI

İstisnalar

İşbu Anlaşma, yatırımlara veya yatırımlarla ilgili faaliyetlere, benzer durumlarda bu Anlaşmadan daha elverişli koşullar sağlayan :

(a) Her bir Tarafın ulusal kanun ve nizamlarının veya

(b) Her bir tarafça üstlenilen uluslararası yasal yükümlülüklerin uygulanmasına mani olmayacaktır.

MADDE VII

Bir Taraf ile Diğ er Tarafın Yatırımcısı Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflardan biri ile diğ er Tarafın bir yatırımcısı arasındaki o yatırımcının bir yatırımı ile ilgili uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından ayrıntılı bilgi içerecek şekilde ve yazılı olarak yatırım yapılan Tarafa bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf bu tür uyuşmazlıkları, mümkün olduğunca iyi niyetle, karşılıklı görüşme ve müzakereler yoluyla çözümlenmeye çalışacaklardır.

2. Eğer uyuşmazlıklar, birinci paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, bu yolla çözümlenemezse; uyuşmazlık, yatırımcının seçebileceği aşağıdaki mercilere sunulabilir :

(a) Devletler ile Diğ er Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID)

(b) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu'nun Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi (UNCITRAL),

(c) Paris Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi,

(d) Uyuşmazlığa taraf olan Tarafın adli mahkemeleri. Bununla birlikte, uyuşmazlığı adı geçen mahkemelere götüren yatırımcı bu Maddenin (a), (b) ve (c) fıkralarında yer alan uyuşmazlık çözüm süreçlerinden birine yalnızca nihai kararın bir yıl içinde alınmamış olması halinde başvurabilir.

3. Tahkim kararı; uyuşmazlığın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Taraf verilen kararları kendi kanunları çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE VIII

Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflar, iş bu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili her türlü uyuşmazlığa iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil çözüm arayacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu tür çözümlere ulaşmak için doğrudan ve anlamlı görüşmeler yapmayı kabul ederler. Eğer Taraflar, aralarında uyuşmazlığın başladığı tarihten itibaren altı ay içinde bu yöntemle uzlaşmaya varamazlarsa, uyuşmazlık herhangi bir Tarafın talebi üzerine, üç üyeli bir tahkim heyetine götürülebilir.

2. Her bir Taraf talebin alınmasından itibaren iki ay içinde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan biri belirlenen süre içinde bir hakem tayin edemezse, diğer Taraf, Uluslararası Adalet Divanı'nın Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

3. Eğer iki hakem, seçimlerinden itibaren iki ay içinde Heyet Başkanının seçimi konusunda anlaşma sağlayamazlarsa, Heyet Başkanı, Taraflardan birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından seçilecektir.

4. Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, işbu Maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarında belirtilen konularda görevini yerine getirmekten alıkonulursa veya bu şahıs Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Başkan yardımcısı tarafından yapılacaktır ve Başkan yardımcısı da anılan görevi yerine getirmekten alıkonulursa veya Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılacaktır.

5. Tahkim Heyeti Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kararları üzerinde anlaşmaya varacaklardır. Böyle bir anlaşmanın sağlanamaması halinde, Tahkim Heyeti, uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

6. Aksi kararlaştırılmadıkça, Başkanın seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti- hangisi daha sonra gerçekleşirse- duruşmaların bittiği tarihte veya son beyanlardan sonra iki ay içinde karara varacaktır. Tahkim Heyeti, nihai ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alacaktır.

7. Başkanın, diğer hakemlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Tahkim Heyeti giderlerin daha yüksek bir oranının Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın VII. Maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim heyetine sunulmuş ve hala orada çözüm beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim heyetine sunulmayacaktır. Bu, her iki Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurmayı engellemeyecektir.

MADDE IX

Yürürlüğe Girme

1. İşbu Anlaşma, tarafların birbirlerine diplomatik yollardan işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli olan hukuki formaliteleri tamamladığını bildirdikleri tarihte yürürlüğe girecektir. Anlaşma on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve bu Maddenin ikinci paragrafına göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalacaktır. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinde mevcut olan yatırımlara uygulanacağı gibi, bundan sonra yapılan veya gerçekleşen yatırımlara da uygulanacaktır.

2. Taraflardan her biri yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl öncesinden feshi ihbarda bulunarak, Anlaşmayı ilk on yıllık dönemin sonunda veya bundan sonra her an sona erdirilebilir.

3. İşbu Anlaşma Taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan her birinin diğer Tarafa değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılan ya da gerçekleşen ve bu Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, bu Anlaşmanın diğer bütün Maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren ilave bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Tarafların tam yetkili temsilcileri, huzurlarında imzalamışlardır.

Tallim'de 3.6.1997 tarihinde, hepsi de aynı derecede geçerli olmak üzere Türkçe, Estonca ve İngilizce dillerinde imzalanmıştır.

Yorumlanmadan doğabilecek herhangi bir ihtilaf halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ADINA

ESTONYA CUMHURİYETİ
ADINA

